

Medijska pismenost za odrasle

PROGRAM ZA IZVAJALCE IZOBRAŽEVANJ ZA ODRASLE

Izdajatelj

CMEPIUS, Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, Ob železnici 33a, 1000 Ljubljana

www.cmepius.si
info@cmepius.si

Leto izida: 2024

Avtorji programa

- ▶ **mag. Brigita Kruder**, Ljudska univerza Slovenska Bistrica
- ▶ **Darijan Novak**, Andragoški center Slovenije
- ▶ mag. Zvonka Pangerc Pahernik, Andragoški center Slovenija

Koordinatorica aktivnosti:

- ▶ **Ana Stanovnik Perčič, CMEPIUS**

Fotografija na naslovnici

www.freepik.com

Lektura

P - LINGO PETRA TOMŠE S.P.

Grafično oblikovanje

CMEPIUS

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 199464195
ISBN 978-961-6628-71-6 (PDF)

NAMEN IN CILJI PROGRAMA

Temeljni namen programa Medijska pismenost za odrasle je dvig medijske pismenosti celotne družbe.

Program Medijska pismenost za odrasle je nastal na podlagi **Regionalnega kompetenčnega okvira medijske pismenosti za Črno goro, Srbijo, Bosno in Hercegovino, Hrvaško in Slovenijo**. Je rezultat pobude predstavnikov navedenih držav, da se vzpostavi skupni standard kompetenc, ki bo osnova za ustvarjanje programov usposabljanj odraslih v vsaki državi, s ciljem dviga splošne ravni medijske pismenosti v družbi. V vsaki od sodelujočih držav smo tako pripravili izobraževalni program na podlagi izdelanega okvira.

Temeljni cilji programa so ustvariti temelje za:

- ▶ demokratično državljanstvo,
- ▶ spodbujanje sposobnosti kritičnega razmišljanja,
- ▶ pridobivanje spretnosti za medijsko pismenost ter
- ▶ krepitev pripravljenosti posameznikov za etično uporabo in delovanje v medijih.

Ta dokument predstavlja minimalne standarde znanja in veščin, ki bi jih moral usvojiti vsak posameznik z željo po izboljšanju svoje medijske pismenosti, da bi lahko razumel in analiziral informacije, ki jih prejme prek medijev. Na tej podlagi bi lahko zavestno sprejemal in se poučeno odločal v številnih življenjskih situacijah.

Program je pripravljen modularno. Lahko se izvaja kot celovit program ali pa uporabimo posamezne module. Posamezne module ali celoten program lahko vključimo v druge izobraževalne programe, v druge oblike izobraževanja, uporablja pa se lahko tudi za načrtovanje medkurikularnih in interdisciplinarnih vsebin. Medijska pismenost je namreč temeljna sestavina, pa tudi podlaga, za razvoj številnih drugih pismenosti.

CILJNA SKUPINA IN POGOJI ZA VKLJUČITEV

Namen programa Medijska pismenost za odrasle je dvig medijske pismenosti celotne družbe. Vsebine in način implementacije programa oziroma posameznih modulov pa je treba prilagoditi ciljnim skupinam. Te so na višji ravni strukturirane kot:

- ▶ najširša javnost – udeleženci izobraževalnih programov za odrasle,
- ▶ strokovna javnost (izobraževalci odraslih in drugi strokovnjaki),
- ▶ nosilci politike v različnih resorjih.

Znotraj prve skupine so ciljne podskupine opredeljene glede na nacionalne prioritete (Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Sloveniji za obdobje 2022–2030).

Ko gre za dejavnosti, ki so financirane iz javnih sredstev, se moramo osredotočiti na tiste skupine prebivalcev, ki imajo zaradi različnih ovir težji dostop do izobraževanja in učenja. Ti se redko

(ali sploh ne) vključujejo v izobraževanje odraslih, je pa zanje medijska pismenost zelo pomembna, saj vpliva na njihove življenjske odločitve.

V ciljno skupino 'najširša javnost – udeleženci izobraževalnih programov za odrasle' lahko opredelimo naslednje podskupine:

- ▶ odrasli na splošno,
- ▶ odrasli z nizko razvitimi temeljnimi zmožnostmi, ne glede na zaposlitveni položaj, starost ali druge značilnosti,
- ▶ mlajši odrasli, ki zgodaj opustijo šolanje, in osipniki,
- ▶ starejši (65+),
- ▶ drugi odrasli.

Vsi odrasli bi morali imeti usvojene kompetence, znanja in veščine s področja medijske pismenosti na vsaj temeljnem nivoju. To je nujno potrebno za opolnomočeno delovanje v sodobni družbi.

CILJ PROGRAMA IN UČNI IZIDI

Pridobivanje znanj in veščin, zasnovanih v tem okviru medijske pismenosti, predpostavlja, da lahko oseba samostojno:

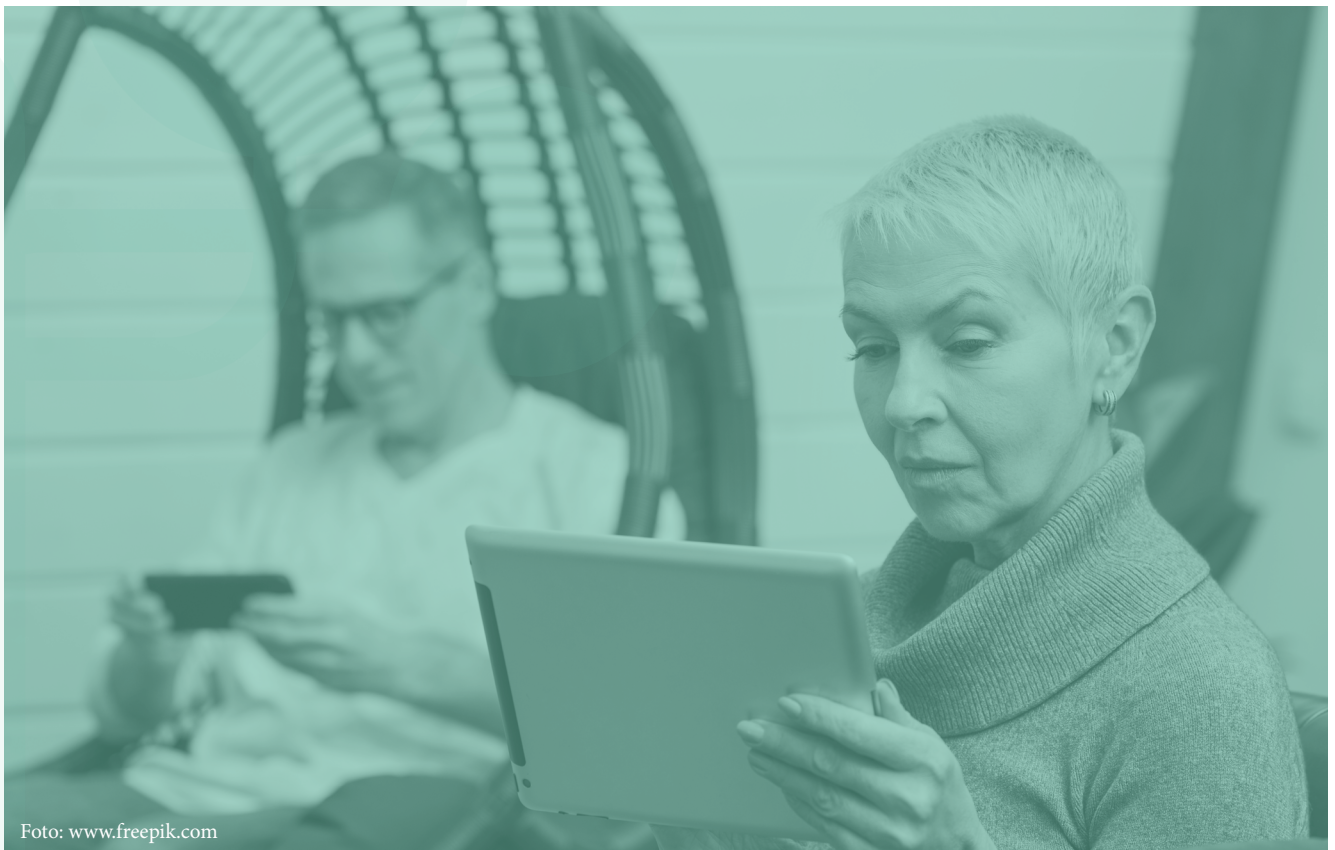
1. kritično analizira in razume medijska sporočila;
2. analizira vsebino medijskih sporočil;
3. interpretira sporočila in ravna na podlagi teh dobljenih sporočil;
4. pojasni vpliv medijskih in uporabniško ustvarjenih vsebin na sistem vrednot posameznika/skupine;
5. oceni učinek vpliva medijskih vsebin na dožemanje, vedenje, čustva in stališča posameznika/skupine;
6. kritično obravnava prepričevalni potencial medijskih vsebin;
7. razlikuje svobodo govora od sovražnega govora;
8. analizira in razume manipulativno naravo vseh informacij in medijev;
9. presodi učinek medijskega sklicevanja na čustva, oblikovanje mnenj, stališč in vrednot;
10. pri presojanju upošteva zgodovinske, družbene, kulturne in osebne vidike;
11. pojasni pomen in uporabo sodobnih medijev;
12. varno uporablja digitalne medije, družbena omrežja in splet.

TRAJANJE PROGRAMA

Program se lahko izvede celovito ali kot posamezni moduli. Uporabimo ga lahko kot pripomoček za umeščanje vsebin in ciljev medijske pismenosti v druge programe za odrasle.

Če se program izvaja celovito, predlagamo, da se posameznemu modulu nameni 3–5 andragoških

ur, ki se izvedejo v obliki tematske delavnice. Celoten program bi tako trajal minimalno 15 ur in optimalno 25 andragoških ur. Poleg predvidenih neposrednih izobraževalnih ur lahko načrtujemo tudi dodatno vodeno samostojno učenje odraslih.

VSEBINA PROGRAMA

Program medijske pismenosti za odrasle je sestavljen iz 5 modulov.

1. **KRITIČNO BRANJE IN RAZUMEVANJE MEDIJSKEGA SPOROČILA**
2. **MEDIJI IN VREDNOTE**

3. **SVOBODA GOVORA IN SOVRAŽNI GOVOR**
4. **MANIPULACIJA, DEZINFORMACIJE IN STEREOTIPI**
5. **ZNAČILNOSTI SODOBNIH MEDIJEV, ZASEBNOST IN VARSTVO PODATKOV NA SPLETU**

MODULI in izbrane vsebine	VSEBINE – podrobnejša opredelitev izbranih vsebin
<p>KRITIČNO BRANJE IN RAZUMEVANJE MEDIJSKEGA SPOROČILA</p> <p>Pet ključnih konceptov medijske pismenosti</p> <p>Informiranje in prepričevanje</p> <p>Način delovanja tradicionalnih medijev in način delovanja digitalnih medijev</p> <p>Delovanje socialnih omrežij</p>	<p>Kritično branje medijskih vsebin je kompleksna veščina, ki predpostavlja sposobnost razumevanja in presojanja dostopnih informacij. Zelo pomembno je doseči dovolj visoko raven znanja za razumevanje, saj to v veliki meri prispeva k temu, kako se v družbi znajdemo. Z branjem se razvija sposobnost sporazumevanja v različnih novih situacijah ter sposobnost uporabe sodobnih informacijskih tehnologij ter razumevanja naravnih in družbenih okoliščin, kar hkrati pripelje do sposobnosti reševanja težav. Cilj tega modula je zato razviti veščino branja, ki omogoča presojanje medijskih vsebin, oblikovanje lastnih stališč ter aktivno sodelovanje v javnem prostoru in družbi nasploh, vključno s produkcijo lastnih sporočil.</p>
<p>MEDIJI IN VREDNOTE</p> <p>Pravni okvir za delovanje medijev</p> <p>Etični standardi novinarstva</p> <p>Namenskost medijskih vsebin</p> <p>Sistem vrednot in vloga medijev pri njegovem oblikovanju</p>	<p>Cilj tega modula je tako razumeti, kako medijska vsebina in tista, ki spominja na medijsko vsebino (novi mediji), vplivata na sistem vrednot posameznika in kako oblikujeta družbene vrednote. Prav tako je pomembno razumeti, koliko se potrošnik medijske in uporabniško ustvarjene vsebine zaveda tega vpliva in ali kritična analiza zadostuje v situacijah, ko se medij igra s posameznikovimi čustvi. Vprašanje, ki se postavlja, ni, ali mediji vplivajo na oblikovanje osebnih in družbenih vrednot ali ne, temveč zakaj, koliko in na kakšen način. Mediji so pred desetletji veljali za eno najpomembnejših sredstev socializacije. Zagotavljajo nam pripravljene modele ravnanja, tako da nekatera potrjujejo, druga pa zavračajo. Pravna določila in etični kodeks določajo svobodo izražanja, prepoved sovražnega govora, prepoved diskriminacije, zaščito mladoletnikov, zaščito dostojanstva in podobne institute.</p>

MODULI in izbrane vsebine

VSEBINE – podrobnejša opredelitev izbranih vsebin

SVOBODA GOVORA IN SOVRAŽNI GOVOR

Svoboda govora

Medijska svoboda

Sovražni govor (pojem in oblike, prepoznavanje)

Cenzura in avtocenzura v medijih

Presojanje medijskih sporočil v skladu s svobodo govora in prepoznavanje sovražnega govora

Politična instrumentalizacija sovražnega govora

Kreiranje medijskih sporočil brez uporabe sovražnega govora

Brez svobode govora ni sodobnega sveta, vendar ta svoboda ni absolutna. Svoboda govora je izjemno pomemben del človekovih svoboščin, vendar ta, tako kot vse ostale, seže samo do meja svobode drugega. Mejo je težko določiti, če se sogovornici o njej ne dogovorijo, zato je v tem primeru dialog nujen. Brez dogovora pride do nasilja. Strokovnjaki pravijo, da svoboda govora v neki družbi vodi k dialogu, ki je predpostavka demokracije, sovražni govor pa vodi v nasilje. Skladno s tem je treba nujno razumeti, da je pomembno doseči ravnotežje in sistemsko preprečevati sovražni govor. Cilj tega modula je zato razumevanje razlike med svobodo govora in žaljivim in sovražnim govorom, določitev meja in razvijanje zavesti o pomenu sistemske zaustavitve in preprečevanja sovražnega govora v družbi.

MANIPULACIJA, DEZINFORMACIJE IN STEREOTIPI

Manipulativna narava vseh medijev

Dezinformacije, prevare, stereotipi, predsodki, lažne novice (prepoznavanje, namen in negativni učinki)

Posameznik kot prejemnik in kreator informacij

Sodobni mediji (primerjava s tradicionalnimi)

Orodja za preverjanje in verifikacijo medijskih vsebin

Mediji vedno manipulirajo. Vse informacije so manipulacija. Ključnega pomena se je zavedati manipulativne narave vseh medijev in informacij. Vsak medij vedno vpliva na prejemnika informacij prek čustev, zgodovinske, socialne in kulturne perspektive posameznika, s čimer vpliva na njegova mnenja, stališča, vrednote in identiteto. Cilj tega modula je izboljšanje znanj, veščin in kompetenc, ki udeležencem omogočajo lažje in kakovostnejše presojanje narave in namena informacij ter posebej izpostavijo manipulacije, ki imajo negativno konotacijo. Ta modul se tako izvaja s ciljem povečanja osveščenosti posameznika o njegovi aktivni vlogi prejemnika in ustvarjalca informacij.

ZNAČILNOSTI SODOBNIH MEDIJEV, ZASEBNOST IN VARSTVO PODATKOV NA SPLETU

Sodobni mediji (lastnosti, narava, nadzor)

Zasebnost, javnost, anonimnost

Delovanje algoritmov v digitalnih in družbenih medijih (digitalni odtis, piškotki, sledilne tehnologije, virusi, digitalna identiteta ...)

Posameznik in sodobni mediji (samozaščitno delovanje, varovanje osebnih podatkov, prilagajanje in kritična raba)

Cilj tega modula je razumeti najpomembnejše lastnosti sodobnih medijev, od tehničnih do komunikoloških in socioloških, ter udeležencem omogočiti uporabo pridobljenega znanja in veščin pri uporabi medijev in podatkov v vsakodnevnem življenju. Ko gre za digitalne in spletne medije, bodo udeleženci prepoznali naravo in pozitivne ter negativne posledice (digitalnosti, (ne)pristnosti, anonimnosti, večsmernosti, interaktivnosti, obilja medijev in vsebin, zasičenosti z informacijami, senzacionalizma, (ne)zanesljivosti virov in informacij, komercializacije in nadzora). Prav tako bodo preučene posamezne oblike digitalnih naprav, omrežij, tehnologij in aplikacij v luči njihove raznolike uporabe in tudi v luči pridobivanja veščin prepoznavanja nevarnosti, varstva podatkov in zaščite lastne zasebnosti in zasebnosti drugih ter posledic sprejemljive in nesprejemljive uporabe medijev.

KATALOG ZNANJ

Program je zastavljen modularno. Vsak od izbranih modulov se lahko uporablja posamično ali kot sestavina celotnega programa. Lahko se poljubno, delno ali v celoti umešča v druge izobraževalne programe. Uporabijo se lahko učni izidi, izbrane vsebine ali moduli.

Po modulih so zapisani vsebinski sklopi oziroma teme. Navedeni so učni izidi in podrobno tudi znanja, veščine in stališča, ki so rezultat realizacije ciljev programa pri posamezniku.

Ime modula	1. KRITIČNO BRANJE IN RAZUMEVANJE MEDIJSKEGA SPOROČILA		
Učni izidi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kritično analizira in razume medijska sporočila. ▶ Analizira vsebino medijskih sporočil. ▶ Interpretira sporočila in ravna na podlagi pridobljenih informacij. ▶ Uporablja postopek kritičnega branja medijskega sporočila na konkretnem primeru. 		
Vsebinski sklopi/teme	Znanja	Veščine	Stališča
Pet ključnih konceptov medijske pismenosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prepozna pet ključnih konceptov medijske pismenosti. ✓ Razume pomen medijske pismenosti. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kritično dojema osnovna (naslovna) sporočila in spremljevalno vsebino. ✓ Bere vsebino in razume prebrano. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ozaveščanje o pomenu kritičnega presojanja medijske vsebine. ✓ Oblikovanje argumentiranih stališč o prejetem sporočilu.
Informiranje in prepričevanje	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Uporablja objektivne argumente za ravnanje/aktivnost. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kritično presoja celotno vsebino. ✓ Prepozna, kdo ima korist od medijskega sporočila. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prepoznavanje namena medijskih sporočil.
Način delovanja tradicionalnih medijev in način delovanja digitalnih medijev	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pojasni razliko med informiranjem in prepričevanjem. ✓ Našteje načine informiranja in prepričevanja. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Uporaba ključnih vprašanj za presojanje sporočil. 	
Delovanje socialnih omrežij	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Razlikuje načine delovanja tradicionalnih medijev, digitalnih medijev in družbenih omrežij. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kreativne tehnike različnih medijev in njihov vpliv na vsebino ter namen sporočila. 	

Ime modula

2. MEDIJI IN VREDNOTE

Učni izidi

- ▶ Pojasni vpliv medijskih in uporabniško ustvarjenih vsebin na sistem vrednot posameznika/skupine.
- ▶ Oceni učinek vpliva medijskih vsebin na dožemanje, vedenje, čustva in stališča posameznika/skupine.
- ▶ Kritično obravnava prepričevalni potencial medijskih vsebin in interpretira sporočila na tej podlagi.
- ▶ Uporablja pravni okvir in pozna svoje pravice po pravočasnih, točnih in resničnih informacijah.
- ▶ Pozna etične standarde profesionalnega novinarstva.
- ▶ Pozna pomen pravočasnega in resničnega informiranja.
- ▶ Razume odgovornost kreatorjev medijskih vsebin.

Vsebinski sklopi/teme

Znanja

Veščine

Stališča

Pravni okvir za delovanje medijev

Etični standardi novinarstva

Namenskost medijskih vsebin

Sistem vrednot in vloga medijev pri njegovem oblikovanju

- ✓ Pozna osnove pravnega medijskega okvira in svojo pravico do točnih, resničnih in pravočasnih informacij.
- ✓ Pozna etične standarde za profesionalno novinarstvo in tradicionalne ter nove medije.
- ✓ Prepozna odgovornost in objektivnost (nepriustranskost) ustvarjalcev medijskih in uporabniško ustvarjenih vsebin ter vpliv lastnikov na uredniško politiko medijev – vsebin.
- ✓ Prepozna namen, tj. končni cilj medijske vsebine.
- ✓ Pojasni lastnosti sistema vrednot glede na izobraževanje, ekonomski status, ideološke položaje, politične moči in drugo.
- ✓ Pojasni vlogo in pomen medijev (posebej javnih medijskih servisov) pri izboljšanju medijske pismenosti.

- ✓ Razlikuje lasten položaj in položaj drugih glede na različne sisteme vrednot.
- ✓ Prepozna kršitev zakona in etičnega kodeksa v medijskih vsebinah, ki jih spremlja.
- ✓ Zna oceniti stopnjo vpliva medija na dožemanje, vedenje, čustva in stališča.
- ✓ Angažirano in ustrezno sodeluje v izmenjavi mnenj o temi vpliva medijskih vsebin na družbene in osebne vrednote.

- ✓ Zavest o pomenu spoštovanja etičnih norm pri oblikovanju in deljenju vsebin.
- ✓ Pripravljenost na preučitev različnih sistemov vrednot.
- ✓ Odprtost za izmenjavo mnenj v zvezi z različnimi sistemi vrednot.

Ime modula**3. SVOBODA GOVORA IN SOVRAŽNI GOVOR****Učni izidi**

- ▶ Razlikuje svobodo govora od sovražnega govora.
- ▶ Analizira in razume manipulativno naravo vseh informacij in medijev.
- ▶ Presodi učinek medijskega sklicevanja na čustva, oblikovanje mnenj, stališč in vrednot.
- ▶ Pri presojanju upošteva zgodovinske, družbene, kulturne in osebne vidike.
- ▶ Uporablja mehanizme za zaščito medijev in pri kreiranju lastnih medijskih sporočil ne krši načel svobode govora in ne uporablja sovražnega govora.

Vsebinski sklopi/teme**Znanja****Veščine****Stališča**

Svoboda govora

- ✓ Razume razliko med svobodo govora in sovražnim govorom.

- ✓ Uporablja načela svobodnega govora.

- ✓ Spoštovanje vrednot in načela pravice do svobode govora.

Medijska svoboda

- ✓ Presoja meje medijske svobode (kritično bere medijska sporočila).

- ✓ Vzdrži se sovražnega govora.

- ✓ Obsojanje sovražnega govora.

Sovražni govor (pojem in oblike, prepoznavanje)

- ✓ Preučuje politično instrumentalizacijo sovražnega govora v luči medijskih svoboščin.

- ✓ Vrednoti medijsko vsebino v skladu z načeli svobode govora.

- ✓ Sprejemanje pomena medijske svobode za demokratično civilno družbo.

Cenzura in avtocenzura v medijih

- ✓ Razume pojma cenzura in samocenzura.

- ✓ Zavest o pomenu medijske svobode za zdravo demokratično družbo.

Presojanje medijskih sporočil v skladu s svobodo govora in prepoznavanje sovražnega govora

- ✓ Odprtost in pripravljenost sprejemanja, upoštevanje drugačnih mnenj.

Politična instrumentalizacija sovražnega govora

Kreiranje medijskih sporočil brez uporabe sovražnega govora

Ime modula**4. MANIPULACIJA, DEZINFORMACIJE IN STEREOTIPI****Učni izidi**

- ▶ Analizira in razume manipulativno naravo vseh informacij in medijev.
- ▶ Presodi učinek medijskega sklicevanja na čustva, oblikovanje mnenj, stališč in vrednot.
- ▶ Pri presojanju upošteva zgodovinske, družbene, kulturne in osebne vidike.
- ▶ Pojasni pomen in uporabo sodobnih medijev.

Vsebinski sklopi/teme	Znanja	Veščine	Stališča
Manipulativna narava vseh medijev	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Razume vpliv medijev na nastanek stereotipov. ✓ Razume odnos med stereotipi in oblikovanjem družbenih stališč in vrednot. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Uporablja orodja za prepoznavanje dezinformacij in manipulacij. ✓ Se posvetuje, pridobiva informacije iz različnih virov/medijev. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izboljšanje in krepitev komunikacije ter spoštljive izmenjave mnenj. ✓ Sprejemanje različnosti.
Dezinformacije, prevare, stereotipi, predsodki, lažne novice (prepoznavanje, namen in negativni učinki)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Razume pojem dezinformacije. ✓ Razume namen dezinformacij in njihov vpliv na odločitve prejemnika. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizira in interpretira informacije z vidika manipulacije. ✓ Odgovorno ustvarja lastna medijska sporočila. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Krepitev zavesti o lastni odgovornosti in aktivnosti ter sposobnosti pri ustvarjanju informacij. ✓ Pozitivno stališče do demokratičnega aktivnega državljanstva.
Posameznik kot prejemnik in kreator informacij	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prepozna dezinformacije na konkretnem primeru. 		
Sodobni mediji (primerjava s tradicionalnimi)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Razume namen manipulacije. ✓ Prepozna različne vrste manipulacij. 		
Orodja za preverjanje in verifikacijo medijskih vsebin	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prepozna in razume namen dezinformacij, prevar, stereotipov, lažnih novic in njihovih negativnih učinkov. 		

Učni izidi

- ▶ Pojasni pomen in uporabo sodobnih medijev.
- ▶ Varno uporablja digitalne medije, družbena omrežja in splet.
- ▶ Kritično analizira in razume medijska sporočila.
- ▶ Pojasni vpliv medijskih in uporabniško ustvarjenih vsebin na sistem vrednot posameznika/skupine.
- ▶ Oceni učinek vpliva medijskih vsebin na dožemanje, vedenje, čustva in stališča posameznika/skupine.

Vsebinski sklopi/teme

Znanja

Veščine

Stališča

Sodobni mediji (lastnosti, narava, nadzor)

Zasebnost, javnost, anonimnost

Delovanje algoritmov v digitalnih in družbenih medijih (digitalni odtis, piškotki, sledilne tehnologije, virusi, digitalna identiteta ...)

Posameznik in sodobni mediji (samozaščitno delovanje, varovanje osebnih podatkov, prilagajanje in kritična raba)

- ✓ Prepozna najpomembnejše lastnosti sodobnih medijev.
- ✓ Prepozna najpomembnejše lastnosti najpogosteje uporabljenih družbenih medijev.
- ✓ Razume naravo sodobnih medijev.
- ✓ Pozna vlogo in lastnosti nadzora sodobnih medijev.
- ✓ Pozna pojme zasebnost, javnost in anonimnost.
- ✓ Prepozna vlogo in pozna način delovanja algoritmov v digitalnih in družbenih medijih.
- ✓ Pozna načine oblikovanja digitalne sledi, vlogo in vrste piškotkov ter drugih sledilnih tehnologij, pomnilnikov, virusov, trojanskih konjev in lažnega predstavljanja.
- ✓ Prepozna različne nevarnosti, ogrožanje zasebnosti in podatkov ter načine njihove zaščite.

- ✓ Razlikuje medije glede na lastnosti in možnosti.
- ✓ Prepozna osebne podatke, uporablja različne načine zaščite podatkov na spletu in preprečuje njihovo posredovanje javnosti.
- ✓ Uporablja in svojim potrebam prilagodi posamezne nastavitve aplikacij in programov, ki jih uporablja, ter digitalna orodja za zaščito zasebnosti.
- ✓ Oblikuje, objavlja in deli medijske vsebine etično in družbeno odgovorno.

- ✓ Razumevanje pomena poznavanja lastnosti sodobnih medijev.
- ✓ Kritičen, etičen in odgovoren odnos do uporabe sodobnih medijev.
- ✓ Zavedst o potrebi po zaščiti zasebnosti in podatkov.
- ✓ Odprtost do novih rešitev pri varni uporabi sodobnih medijev.

ORGANIZACIJA IN IZVEDBA IZOBRAŽEVANJA

Program se lahko izvede celovito ali kot posamezni moduli. Uporabimo ga lahko kot pripomoček za umeščanje vsebin in ciljev medijske pismenosti v druge programe za odrasle.

Predlogi za umeščanje programa Medijska pismenost za odrasle v formalne programe za odrasle:

- ▶ osnovna šola za odrasle (izbirni predmeti, namenski dnevi, interesne vsebine),
- ▶ javnoveljavni programi srednješolskega izobraževanja (odprti kurikulum, obvezne izbirne vsebine, interesne dejavnosti),
- ▶ posebni programi za odrasle:
 - ▶ programi usposabljanj za življenjsko uspešnost,
 - ▶ računalniška pismenost za odrasle,
 - ▶ spoznavanje slovenske zgodovine, kulture in ustavne ureditve v Republiki Sloveniji,
 - ▶ digitalna pismenost za odrasle,
 - ▶ projektno učenje za mlajše odrasle,
 - ▶ začetna integracija priseljencev,
 - ▶ slovenščina kot drugi in tuji jezik.

Predlogi in možnosti za izvajanje celotnega programa ali posameznih modulov v neformalnih izobraževalnih programih za odrasle:

- ▶ študijski krožki,
- ▶ neformalni izobraževalni programi za osebno rast,
- ▶ neformalni programi za pridobivanje splošnih in/ali poklicnih kompetenc (NIPO),
- ▶ drugi programi pismenosti (finančna, okoljska, digitalna ...),
- ▶ posamezne izobraževalne delavnice in dogodki,
- ▶ programi Univerz za tretje življenjsko obdobje,
- ▶ obeležitve namenskih/svetovnih dni (svetovni dan svobode medijev, varne rabe interneta, pravic potrošnikov, mednarodni dan starejših ...),
- ▶ dejavnosti v izobraževanju odraslih,
 - ▶ promocijsko-informativne dejavnosti (Tedni vseživljenjskega učenja, Parada učenja),
 - ▶ svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih,
 - ▶ samostojno učenje v središčih za samostojno učenje.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Usposabljanje naj bo zasnovano na posameznikovi aktivnosti. Udeleženci naj se na konkretnih premerih učijo uporabe teoretičnih znanj. Pri tem bodo ob aktivnostih spreminjali svoje predstave, stališča in vrednote. Ključno je upoštevanje dejstva, da ima vsak odrasli že številne izkušnje z mediji, ki so bolj ali manj ozaveščene. Odraslim je treba omogočiti učenje na podlagi njihovih izkušenj in izkušenj drugih udeležencev, ob sodelovalnem učenju, ki vključuje visoko stopnjo aktivnosti vseh, odraslih udeležencev in učiteljev. Izbrane vsebine, dinamiko in tempo izvajanja prilagodimo udeležencem izobraževanja. Upoštevamo njihova pričakovanja, izobraževalne potrebe, predznanje in izkušnje, pa tudi stopnjo digitalne pismenosti.

Primerna je kombinacija vseh oblik dela, tako skupinske (heterogene in homogene), frontalne kot tudi delo v dvojicah in individualno delo. Uporabljamo lahko različne metode dela, prevladujejo pa naj pogovorne metode, ob katerih uporabimo različne prikaze, metode reševanja problemov, študije primerov, predstavitve, krajša predavanja in razlage ter igre vlog.

Delavnice naj bodo zasnovane po načelih projektne dela. Jasno zastavimo cilje, skupaj z udeleženci načrtujemo učne izide, izbirajmo vsebino in aktivno spremljajmo proces usvajanja kompetenc. Ozavestimo procese učenja in ustvarimo okoliščine, ki omogočajo transfer znanja. Sproti preverjamo doseženo znanje, veščine in stališča ter vrednote.

Foto: www.freepik.com

Predlog izvedbe celovitega programa v obsegu 25 andragoških ur.

Modul/delavnica	Način izvedbe	Trajanje
<i>Uvod</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Predstavitev programa, udeležencev programa in načina dela. 	
<i>Kritično branje in razumevanje medijskega sporočila</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Predstavitev ciljev in izbor vsebin modula · Analiza konkretnega primera. · Uporaba in krepitev pridobljenih kompetenc na izbranih primerih. · Prikaz možnosti implementacije novih kompetenc v vsakdanjem življenju. · Razprava in ozaveščanje procesa učenja. 	<i>5 andragoških ur</i>
<i>Mediji in vrednote</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Predstavitev ciljev in izbor vsebin modula. · Analiza konkretnega primera. · Uporaba in krepitev pridobljenih kompetenc na izbranih primerih. · Prikaz možnosti implementacije novih kompetenc v vsakdanjem življenju. · Razprava in ozaveščanje procesa učenja. 	<i>5 andragoških ur</i>
<i>Svoboda govora in sovražni govor</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Predstavitev ciljev in izbor vsebin modula. · Analiza konkretnega primera. · Uporaba in krepitev pridobljenih kompetenc na izbranih primerih. · Prikaz možnosti implementacije novih kompetenc v vsakdanjem življenju. · Razprava in ozaveščanje procesa učenja. 	<i>5 andragoških ur</i>
<i>Manipulacija, dezinformacije in stereotipi</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Predstavitev ciljev in izbor vsebin modula. · Analiza konkretnega primera. · Uporaba in krepitev pridobljenih kompetenc na izbranih primerih. · Prikaz možnosti implementacije novih kompetenc v vsakdanjem življenju. · Razprava in ozaveščanje procesa učenja. 	<i>5 andragoških ur</i>
<i>Značilnosti sodobnih medijev, zasebnost in varstvo podatkov na spletu</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Predstavitev ciljev in izbor vsebin modula. · Analiza konkretnega primera. · Uporaba in krepitev pridobljenih kompetenc na izbranih primerih. · Prikaz možnosti implementacije novih kompetenc v vsakdanjem življenju. · Razprava in ozaveščanje procesa učenja. 	<i>5 andragoških ur</i>
<i>Zaključek</i>	<ul style="list-style-type: none"> · Zaključek programa in ozaveščena presoja doseženih učnih izidov. Podelitev potrdil. 	

MATERIALNI IN KADROVSKI POGOJI ZA IZVEDBO PROGRAMA

Program izvajamo v okolju, ki je prilagojeno izobraževanju odraslih. V prostoru naj bosta ustrezna oprema in pohištvo. Pohištvo naj bo mobilno, da omogoča delo v različnih oblikah (frontalna, skupinska, dvojice ...) in enostavno prehajanje med njimi. Prostor mora biti ustrezno osvetljen, ogrevan in prezračevan, zagotovljeni pa morajo biti tudi ostali pogoji (sanitarije, dostop). Za samo izvedbo potrebujemo ustrezno opremo za prikazovanje in predvajanje: računalnik in projektor ali e- tablo oziroma večji digitalni zaslon, dostop do interneta. Za delo v skupinah predlagamo zagotovitev dodatnih digitalnih naprav z dostopom do interneta (tablice, prenosni ali stacionarni računalniki, pametni telefoni). Ob zagotovitvi dostopa do interneta in električnega napajanja lahko udeleženci uporabljajo svoje digitalne naprave. Izvajalec programa po potrebi zagotovi dodatne pripomočke in učna gradiva, v skladu z načrtom izvedbe.

Kadar se program Medijska pismenost za odrasle izvaja (v celoti ali le delno) v formalnih izobraževalnih programih, ga lahko izvajajo le ustrezno usposobljeni strokovni delavci, v skladu z veljavnimi zakoni in pravilniki, ki urejajo kadrovske in materialne pogoje za izvajanje določenega programa.

Kadar se program ali njegovi moduli izvajajo v neformalnih izobraževalnih programih za odrasle, ga koordinirajo in izvajajo strokovni delavci v izobraževanju odraslih z ustreznimi kompetencami. Učenje lahko koordinirajo tudi mentorji študijskih krožkov. V programu lahko sodelujejo tudi strokovnjaki s področja medijske pismenosti, novinarji, publicisti, strokovnjaki za medijsko komunikacijo, komunikologi in drugi, ki izkažejo svoje kompetence na podlagi delovnih izkušenj, referenc ali formalne izobrazbe.

ZAKLJUČEK PROGRAMA, PREVERJANJE ZNANJA, POTRDILO O UDELEŽBI

Predlagamo, da se ob zaključku programa udeležencem izda potrdilo o aktivnem sodelovanju v programu Medijska pismenost za odrasle. Na potrdilu se navede module, ki se jih je odrasli udeležil in se aktivno učil. V primeru celovite izvedbe programa, na primer

v obliki študijskega krožka ali neformalnega izobraževalnega programa, predlagamo, da se udeležencem, ki so sodelovali najmanj v 80 % programa, izda tudi priloga k potrdilu, na kateri so navedeni učni izidi in pridobljene kompetence.

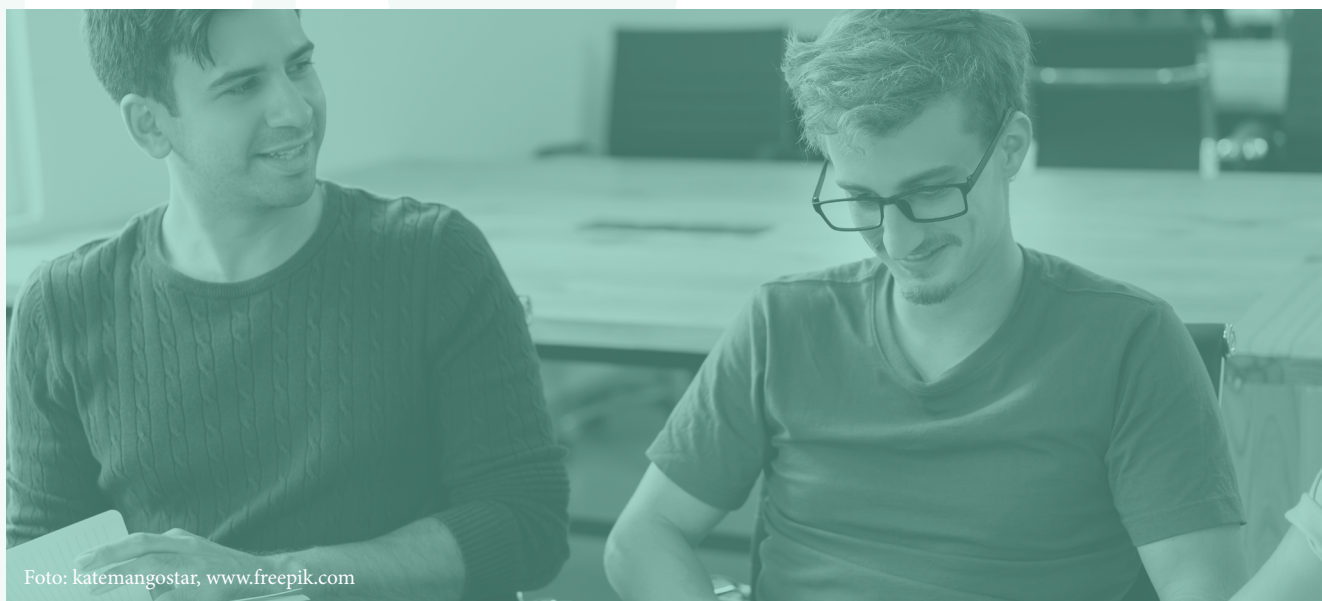

Foto: katemangostar, www.freepik.com

VIRI IN LITERATURA

- ▶ Izhodišča za pripravo javnoveljavnih izobraževalnih programov za odrasle. K. Dovžak et. al., Andragoški center Slovenije, Ljubljana 2020.
- ▶ Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030 (ReNPIO22–30). Uradni list RS 49/2022.
- ▶ Kompetenčni okvir medijske pismenosti: Črna gora, Srbija, Hrvaška, Slovenija, Bosna in Hercegovina. B. Jelušić et. al., CMEPIUS, Ljubljana 2023.
- ▶ Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, izobraževanje odraslih, izobraževalni programi.
- ▶ Spletna stran: <https://www.gov.si/podrocja/izobrazevanje-znanost-in-sport/izobrazevanje-odraslih/>, pridobljeno 28. 8. 2023.

Sofinancira
Evropska unija

Erasmus+
Bogati življenja, širi obzorja.